

Vespa velutina

Synonyma:

České jméno: sršeň asijská

Anglické jméno: Asian hornet, yellow-legged hornet

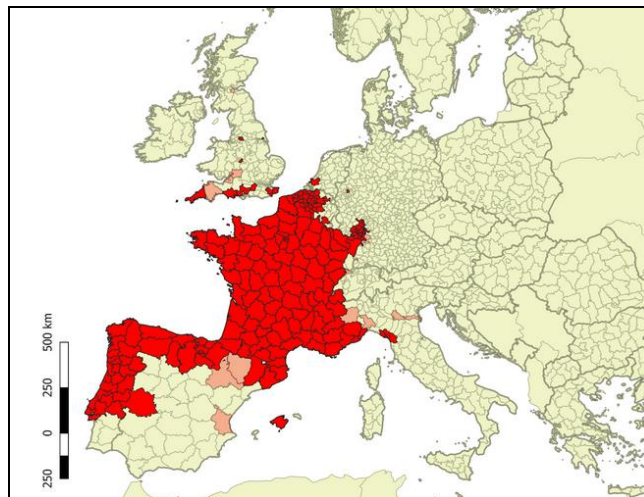
Čeleď: *Vespidae*

Obr. 1 Sršeň asijská. Foto: Michael Kesz, Biolib.cz

Původ: Jedná se o asijský druh, jehož výskyt zahrnuje oblast severovýchodní Indie, jižní a střední Číny, Indonésie a země jihovýchodu tohoto kontinentu.

Sekundární rozšíření: V roce 2004 se dostala do jihozápadní Francie patrně v lodním kontejneru s čínskými bonsajemi. Od té doby se odtud spontánně šíří zejména severovýchodním směrem, a to rychlostí až 100 km za rok. Zdálo se, že horský masiv Pyrenejí pro ni bude nepřekonatelnou bariérou, nicméně již v roce 2010 se objevila ve Španělsku a o něco později v Portugalsku. Výskyt byl též nahlášen v roce 2011 z Belgie. Itálie oznámila výskyt druhu v roce 2013, Německo o rok později, Velká Británie v roce 2016. V srpnu 2023 zaznamenána v Maďarsku a o dva měsíce později v ČR.

Obr. 2 Sršeň asijská v Evropě (Laurino et al. 2020)

Rozšíření v ČR: Jediný potvrzený nález jedinců a hnízda byl zatím počátkem října 2023 v Plzni. Hnízdo bylo zlikvidováno. Dále byl ve stejné době odchycen jeden jedinec u Rudné u Prahy, další jedinci zde pozorováni nebyli.

Cesty zavlečení: Do Evropy náhodně v kontejneru s okrasnými rostlinami. Odtud spontánní a rychlé šíření všemi směry.

Popis: Sršeň asijská je tmavě zbarvená, pokrytá jemnými žlutavými chloupky. Přední část hlavy je žlutooranžová, shora je tmavohnědá. Zbytek těla je tmavohnědý, s výjimkou čtvrtého zadečkového článku oranžové barvy. Má nápadně žluté nohy – odtud i anglický název Yellow-legged Hornet. Královna měří cca 3 cm, samci 1,8 – 2,3 cm, dělnice zhruba 2 cm, takže je o něco menší než naše sršeň obecná.

Obr. 3 Sršeň asijská - dělnice.

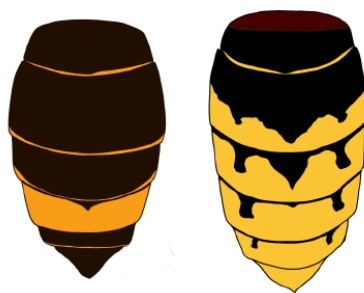
Obr. 4 Typický tvar a umístění hnízda sršně asijské.

Foto: Jan Walter

Přezimují pouze oplodněné královny, na jaře (březen, duben) zakládají nové (primární) hnízdo v korunách stromů, keřových porostech a často také v budovách (přístřešky, garáže, stodoly, kůlny). Primární hnízdo dosahuje v druhé polovině května zhruba velikosti pomeranče. Po vytvoření dostatečně velké kolonie se pak sršeň vrhne na stavbu většího hnízda o průměru 60 – 90 cm (výjimečně přes metr). To se na první pohled liší svou rozbrázděnou strukturou od hnízda sršně obecné. Mívá postranní relativně malý vchod, sršeň obecná má velký vletový otvor na spodní straně hnízda. Také se liší počtem zde žijících jedinců – u sršně asijské to jde do tisíců. Dospělci se živí rostlinnými šťávami, ale pro své larvy loví bílkovinnou stravu - hmyz.

Možnosti záměny: Nejpodobnější druhem je sršeň obecná (*Vespa crabro*), která je o něco větší, má jiné zbarvení těla (viz obr. 4) a tmavě oranžové nohy. Podobná je i vosička prostřední (*Dolichovespula media*), která je však výrazně menší (dělnice cca 1,1 – 1,4 cm), velikostí se nejvíce přibližuje královna (až 1,8 cm). Černá hrud' je u vosy v části napojené na hlavu po stranách červeně zbarvená a žlutě lemována. Dochází taktéž k záměnám s pilořitkou velkou, žahalkou žlutou, pestřenkami, nesytkou sršňovou, vosíky či drvodělkami. Tyto druhy jsou zobrazeny např. v letáku Státní veterinární správy:

https://www.svscr.cz/wp-content/files/zvirata/Vespa_velutina_cz_fin.pdf

Obr. 4 Porovnání zadečku sršně asijské (vlevo) a sršně obecné (dle NNSS Fact sheet)

Obr. 5 Sršeň obecná. Foto: Lubomír Klátil, Biolob.cz

Obr. 6 Vosa prostřední. Foto: Lubomír Klátil, Biolob.cz

Riziko: Velmi negativně výskyt sršně pocitují francouzští včelaři, jejichž úly mizí při útocích těchto živočichů. Evropské včely (na rozdíl od asijských, které jsou na dlouhodobé soužití se sršni uvyklé) postrádají jakékoliv obranné strategie vůči tomuto druhu. Sršeň může útočit i na lidi, není však agresivnější než naše sršeň obecná.

Likvidace: Zatím neexistuje efektivní likvidace tohoto druhu v Evropě. Ve Francii byla (a jsou) odstraňována hnízda, zatím bez valného úspěchu snížení populace. Jedinou šancí je včasné zjištění a rychlá likvidace hnízd na daném místě. Přírodního nepřítele v evropských podmínkách sršně nemají. V počátku zimního období jejich hnízda mohou vydrancovat někteří ptáci (žluna, sojka, sýkora), během sezóny loví některé jedince včelojed lesní či vlha pestrá, což vzhledem k početnosti populací představuje zanedbatelný vliv. Občas je zaznamenán případ parazitujících jedinců z čeledi očnatkovití (*Conopidae*) či hlístic rodu *Pheromermis*, opět jde ale o zanedbatelný vliv na početnost sršní.

Zdroje:

Asian Hornet - Fact sheet, NNSS, www.nonnativespecies.org

Diaz A., Grünewald S., Proková H., Wimmer W. 2023. Sršeň asijská (*Vespa velutina*), její biologie, monitoring, kontrola a prevence šíření. PSNV, 76 pp.

Laurino D., Lioy S., Carisio L., Manino A., Porporato M. 2020. *Vespa velutina*: An Alien Driver of Honey Bee Colony Losses. *Diversity* 12 (1).

Měšťan B. 2010. Co jsou Žluté nohy zač? *Včelařství*, časopis ČSV. 63(1): 24–27.

Proková H. 2023. Dřív, než bude pozdě. *Moderní včelař* 2/2023: 8 – 14.

Villemant et al. 2015. Can parasites halt the invader? Mermithid nematodes parasitizing the yellow-legged Asian hornet in France. *PeerJ* 3:e947; DOI 10.7717/peerj.947

Autor: Tomáš Görner, AOPK ČR (tomas.gorner@nature.cz)

Aktualizace: 24. 10. 2023